

WALTER OBARE OMWANZA

Jubileumstal vid Evangelisk-lutherska kyrkans i Kenya 60-årsfirande

Ett svenskt missionsarbete började för sextio år sedan i Kenya. I detta tal görs lägesbeskrivning, utvärdering och bokslut från kenyansk horisont. Det är uppmuntrande läsning.

”Så mycket fastare står nu det profetiska ordet för oss, och ni gör rätt i att hålla er till det som till ett ljus som lyser på en mörk plats, tills dagen gryr och morgonstjärnan går upp i era hjärtan.” 2 Petr. 1:19

*Vi är
tacksamma
för alla
missionärer*

Bröder och systrar i Kristus, ärade gäster och medarbetare i Herrens vingård! Vi är samlade här idag för att fira Evangelisk-lutherska kyrkans i Kenya (ELCK:s) 60-årsjubileum. Det var en dag som denna som solen gick upp över Sunekas marknad för sextio år sedan och Martin Lundström och hans fru Gunborg kom gående nedför slutningen från Itierio. Tillsammans sjöng de ”Jesus för världen” och ”Vilken vän vi har i Jesus” och Martin predikade det rena evangeliet för de två hundra personer som samlats där [på marknaden, red:s. anm.]. Även om vi inte kan hävda att vi alltid har varit trogna mot Gud under de sextio år som gått sedan dess, kan vi med säkerhet säga att Gud har varit trofast mot oss. (”Är vi trolösa – han förblir trofast” 2 Tim. 2:13.) Tack vare Guds trofasthet fortsätter evangeliets klara sol att lysa från våra

predikstolar, altaren och dopfuntar och når in i det innersta av våra förmörkade själar.

Om vi nu ska fira vår kyrkas 60-årsdag, vad är det då egentligen som ska firas? Naturligtvis är vi tacksamma för alla de missionärer som lämnat hem och familj och offrat så mycket för att tjäna ibland oss. Vi är förstås tacksamma för de pastorer och evangelister som outtröttligt vandrat genom vårt vidsträckta land för att räcka evangeliet till dem som aldrig fått höra det. Naturligtvis är vi tacksamma för alla dem som byggt skolor, kliniker och kyrkor. Vi är tacksamma för dem som givit de hungriga mat och de fattiga medel att förbättra sina liv.

Men om vi nu är tacksamma för alla dessa mänskliga insatser, så är vi ändå allra mest tacksamma för det verk som Gud själv har gjort ibland oss, att han blev människa och levde bland oss, att han visat oss nåd och barmhärtighet och sanningen om vem Gud är, att han gick till Jerusalem, led och dog för våra synder, att han uppstod från de döda och for upp till himmelen, där han nu kan nås av alla som åkallar hans namn. Om vi har funnits i sextio år som den lutherska kyrkan i Kenya, så är det helt och hållet tack vare Jesu underbara nåd. Och det prisar vi honom för.

Vår kyrka har genom åren haft en bestämd

teologisk profil, som dessvärre håller på att bli utmärkande för en i minoritet bland kyrkorna i världen idag. Men vår profil är inte unik. Det är faktiskt den profil som utmärkte apostlarna och profeterna. Den är från Jesu egen tid. Vi har inte strävat efter att skapa något nytt, utan bara efter att vara trogna det som Gud har kallat oss till. Därför vill jag i det följande kort redogöra för vår ståndpunkt som Evangelisk-lutherska kyrkan i Kenya (ELCK) och vad den kan betyda för världen och för Kenya idag när vi ser fram emot de kommande sextio åren med Jesus. Vår teologi är mycket enkel och kan förstås väl utifrån de lutherska ”sola”: *sola Scriptura*, *sola gratia*, *sola fidei* och *sola Christo*.

1. SOLA SCRIPTURA

När vår grundarmission först började sitt arbete här år 1948, hade den namnet Svensk Luthersk Mission – Bibeltrogna Vänner (SLM). Redan från begynnelsen har Bibeln, Guds Ord, varit vår grundval och norm. Även om SLM 1911 hade givits namnet Bibeltrogna Vänner som öknamn, säger det något om våra djupaste övertygelser och strävanden. Först och främst är vi en kyrka trogen Bibeln. Det betyder å ena sidan att vi önskar förbinda oss att lära, förstå och tro på Bibeln. Om vi ställs inför andra läror, det må vara förnuftbaserade, erfarenhetsgrundade, religiösa eller teologiska, så vill vi alltid pröva dessa mot vad Bibeln säger. Som det står i Konkordieformelns inledande sammanfattning: ”Vi tror, lär och bekänner, att den enda regel och norm, varefter alla läror såväl som lärare bör provas och bedömas, endast är Gamla och Nya testamentets profetiska och apostoliska skrifter ...” (Svenska Kyrkans Bekännelseskrifter, Stockholm 1957, s. 499). Vi förstår att som människor kan vi lätt ta miste, men Guds ord kan inte ha fel. Som Luther skriver i Stora Katekesen: ”Min nästa och jag – kort uttryckt, alla människor – kan ta miste och bedra, men Guds ord kan inte ta miste (*nec*

errare nec fallere potest)” (Theodore G. Tappert, *Baptism*, p. 444).

Men vi betraktar inte Bibeln blott och bart som en teologisk lärobok som vi har tillgång till för att utvärdera andra läror. Att vara trogen Skriften innebär också att med sitt allra innersta ta tag om Bibelns centrala budskap. Liv och död och evigt liv beror på detta budskap. Att vara bibeltrogna vänner betyder att det inte är tillräckligt att förstå bibelordet, vi vill också gripa tag i Bibelns Kristus, lyssna till och åberopa Guds löfte, och däri lägga märke till att Gud har tagit tag om oss i Jesus Kristus.

Om vi strävar efter att vara trogna Bibeln vill vi också vara Bibelns vänner. Hur behandlar du en vän? Du glädder dig över vännens närvaro. Du ser honom rakt i ögonen för att få råd eller bekräftelse. Du sitter eller går sida vid sida med vännen. I våra ELCK-medlemmars hem över hela landet kommer du att finna biblar. Det finns ekegusii-biblar och dhoulo-biblar, biblar på kip-sigis och luhya, kuria- och maasai-biblar, biblar på swahili och på engelska. På morgonen kommer våra medlemmar att slå upp sin bibel för att söka vägledning för dagen. Och efter kvällsmaten kommer de att runt oljelampor, stearinljus eller i elektrisk belysning sjunga sånger, be och slå upp sin vän Bibeln för att utforska dess tröst och sanning. Om vi har varit Bibelns vänner i sextio år, är det min uppriktiga förhoppning att vi ska få fördjupa den vänskapen än mer under de kommande sextio åren.

Det är emellertid viktigt att förtydliga att vår teologi inte först och främst är en teologi om Bibeln. Det är i stället en teologi om korset. Om Bibeln är den formella principen för vad vi tror, lär och bekänner, finner vi Bibelns centrum och djupaste mening i korset. Jag kommer att säga något ytterligare om det om bara ett ögonblick. Men dessförinnan vill jag även nämna att Bibeln innehåller lagen. Vi behöver att lagen får oss att inse vår synd, det vill säga övertygar oss om vårt behov av frälsning. Som

*Vi vill vara
Bibelns
vänner*

*Gud älskar er; Gud älskade er så mycket att han sände
sin egen Son att dö för er, och han erbjuder er
kostnadsfritt sin förlåtelse
även denna högtidliga och glädjefyllda dag.*

människor kan vi visserligen av naturen ha en obestämd känsla av vår farliga belägenhet inför Guds vrede, men det är bara Guds uppenbarade ord i lagen, som når in i märgen med sanningen om vårt förtvivlade behov av Guds förlåtelse och frälsning (Hebr. 4:12). Om vi här i Kenya har tagit emot evangeliet med glädje de senaste sextio åren, är det bara tack vare att lagen predikades för oss först. Även om lagens styng gör ont, är vi tacksamma för det, eftersom det endast är genom dess smärtsamma diagnos vi har öppnats för de goda nyheterna om Guds frälsning i Jesus Kristus.

Lagen har ytterligare en funktion, en funktion som kyrkorna i huvudfåran i Europa och Amerika i vår tid obetänksamt överger. Det är lagens etiska funktion. Guds Ord lär oss vad som är rätt och vad som är fel. I ELCK har vi stått emot den antinomistiska trenden i dessa västerländska kyrkor genom att hålla fast vid Bibelns klara ord i ämnen som kvinnliga präster, sex före äktenskapet, äktenskapsbrott och äktenskapsskillnad. När det gäller homosexualitet står vi tillsammans med de anglikaner som (i juni 2008, övers. anm.) samlades i Jerusalem i protest mot denna synd. Vi erbjuder Guds frälsning till alla syndare och inbjuder alla syndare att möta Jesus i Ordet och sakra-

menten. Samtidigt nämner vi saker och ting vid deras rätta namn och låter inte den förhårdade syndaren ursäkta sig med att säga att han inte visste att hans synd var synd.

Genom att hävda *Sola Scriptura*-principen, vill vi vara trogna Bibeln; vi vill vara Bibelns vänner; vi vill förkunna den som lag och evangelium för allt skapat.

2. SOLA GRATIA

Bibelns centrum är mycket tydligt; vi blir frälsta endast av nåd, *sola gratia*. Detta är det glada budskap som har dragit oss till den lutherska tron genom alla dessa många år. Våra traditionella religioner kan ha lärt oss att vi för att behåga Gud först behöver blidka våra förfäder eller utföra vissa ritualer på rätt sätt. Under dessa sextio år har andra trossamfund och religioner försökt fresta oss med de dåliga nyheterna att om vi bara gör tillräckligt med goda gärningar så kommer Gud att ta emot oss. Men vad vi har hört, vad vi har trott, vad vi har lärt och vad vi har bekänt är, att vi blir frälsta av Guds fria nåd och inte genom någonting vi har gjort. Som Paulus skriver i Efesierbrevet 2: ”Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen skall berömma sig” (Ef. 2:8–9).

Orubbligheten i vår teologis grund är det enda som kan ge tröst åt bekymrade syndare. Den orienterar oss bort från oss själva och våra klena försök att rättfärdiga oss själva, till Guds kors där han led, blödde och dog för vår frälsning. Som Luther själv lärde: "Detta är skälet till att vår teologi är viss. Den rycker oss bort från oss själva och placerar oss utanför oss själva så att vi inte litar på vår *egen kraft, samvete, erfarenhet, person eller gärningar* utan litar till det som är utanför oss själva, det vill säga Guds löfte och sanning, som inte kan svika". De goda nyheterna är att när vår egen kraft, samvete, erfarenhet, person och gärningar gör oss besvikna eller förräder oss, kommer Guds evangelium aldrig att svika oss. För oss som är svaga, ogudaktiga (Rom 5:6), syndare (5:8), Guds fiender (5:10) är de goda nyheterna att Kristus dog för oss. Paulus skriver: "Men Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog i vårt ställe, medan vi ännu var syndare" (Rom 5:8).

Om vi överger någonting i ELCK, låt oss aldrig ge upp detta ord av hopp och löfte: att Kristus dog för oss, inte på grund av något vi har gjort, utan helt och hållet av sin nåd. När vi överger detta glada budskap, kommer vi att upphöra att vara kyrka. Och låt mig upprepa det på nytt för er idag: Gud älskar er; Gud älskade er så mycket att han sände sin egen Son att dö för er, och han erbjuder er kostnadsfritt sin förlåtelse även denna högtidliga och glädjefyllda dag.

De av er som nyligen har gått in genom porten till det lutherska teologiska seminariet på Matongo har sett att mitt emot vårt seminarium har en inhägnad gård byggts till Legio Maria-religionens ära.¹ Denna styggelse borde i våra hjärtan väcka en helig nitälskan för Bibelns Gud och ett medlidande med dem som vilseletts, så att vi engagerar oss i deras situation och delar evangeliet med dem.

Vad är då kärnan i Legio Maria? De tror i

grund och botten att Jesus från Nasaret, hans liv, död och uppståndelse, inte var nog. Därför var det tvunget att en svart Messias kom för människor i Afrika. Vad de inte har förstått av evangeliet är att frälsningens evangelium gäller också dem. I Lilla katekesen säger Luther att de viktigaste orden i nattvarens instiftelseord är "för er". Den utmaning som fortfarande finns för oss idag är att tydligt kommunicera till alla Kenyas folk, även Legio Maria, att Kristus dog "för er", helt av nåd, utan lagens gärningar, och vill erbjuda överflödande liv i relationen med honom. Som ELCK måste vi och kommer vi alltid att hålla fast vid nåden allena.

3. SOLA FIDE

Och hur tar vi då emot Guds nåd, denna fantastiska gåva? Några kommer att säga att om vi handlar utifrån det som finns inom oss, kommer Gud att välsigna oss med förmågan att älska och ta emot hans nåd. Andra menar att även om vi blir rättfärdiggjorda av nåd, kommer denna nåd endast att fullkomnas genom tro *och gärningar*. Vi säger "nej" till alla dessa tillägg till Guds frälsningsväg. Om vi blir frälsta enbart av nåd, så blir vi också frälsta endast genom tron. Det är sant att denna tro inte endast är en intellektuell förståelse (*notitia*). Den är inte heller bara ett intellektuellt instämmande i sanningen om Gud och evangeliet (*assentia*). Den tro som evangelierna talar om är en tro som tar tag i Kristus, bekänner att Kristus och Hans löften är "för mig", en tro som alltid och ytterst litar till Kristus ensam för att få evigt liv (*fiducia*).

Luther talar om denna sorts tro när han beskriver sitt reformationsgenombrott och sin förståelse av Rom 1:17. "Till sist, när jag mediterade dag och natt över betydelsen av orden 'en rättfärdighet från Gud uppenbaras i det [evangeliet, red:s anm.], som det står skrivet, den rättfärdige skall leva av tro', började jag förstå 'Guds rättfärdighet', som det

*Alla dessa tre
sola förenas i
sola Christo,
Kristus
allena*

genom vilket den rättfärdige lever, och Guds gåva; och den meningen, 'rättfärdigheten från Gud uppenbaras', som avseende en passiv rättfärdighet, genom vilken den barmhärtige Guden rättfärdigförklarar oss genom tro, som det står skrivet, 'den rättfärdige skall leva av tro.'" Luther betraktade rättfärdiggörelsen genom tro som "summan av all kristen lära" och "den trosartikel varmed kyrkan står eller faller". I de *Schmalkaldiska artiklarna* skrev han 1537: "Ingenting i denna trosartikel kan ges upp eller kompromissas med, om så himmel och jord och allt tidsbestämt skulle förstöras".

Och så gör även vi som Evangelisk-lutherska kyrkan i Kenya ett ställningstagande här: att Gud frälsar oss genom vår tros förtrostan på honom och att även en sådan förlitande tro är hans gåva utan motprestation från oss. På denna sextionde årsdag vill vi förklara vår avsikt att aldrig bli en kyrka som lägger någonting till evangeliet. Vi tror endast på evangeliet för frälsning; inte frälsning *och* mänskliga rättigheter; inte frälsning *och* ett gott förvalterskap av miljön, inte frälsning *och* barmhärtighetsgärningar. Naturligtvis tror vi på gärningar, till och med på sådana goda gärningar som att ge mat till de hungrande, kläder till de nakna, som att upprätthålla mänskliga rättigheter och bevara vår miljö. Men sådana gärningar bidrar absolut inte till vår frälsning. I stället är de den naturliga konsekvensen av Guds nåd i våra liv. De strömmar naturligt ur vår tacksamhet över Guds nåd i våra liv.

Vi förstår också förbindelsen mellan tron och Ordet. Som Paulus skriver i Romarbrevet 10:17, "... tron kommer av predikan och predikan i kraft av Kristi ord".² Och därför är vår uppgift de kommande sextio åren tydlig: att predika Ordet i tid och otid. (1 Tim. 4:2). Oavsett om människor uppskattar det eller ej, om de tar emot det eller ej, låt oss framför allt fortsätta att predika det trosskapande Ordet.

4. SOLA CHRISTO

De tre "sola" som jag hittills behandlat, formulerades alla i opposition mot någon särskild ståndpunkt, nämligen: *sola Scriptura*, Skriften allena, mot dem som tillskriver traditionen eller erfarenheten för stor auktoritet; *sola gratia*, nåden allena, mot dem som tror att vi måste bidra med mänskliga meriter för att räddas av Gud; *sola fide*, tron allena, mot dem som tror att vi får ta emot Guds nåd på grund av mänskliga gärningar.

Men alla dessa tre *sola* förenas i *sola Christo*, Kristus allena. Kristus är *Skriftens* centrum. Det är genom Kristi död på korset som Gud uppenbarar och skänker oss sin *nåd*. Och det är endast vid honom som vår *tro* får klamra sig fast. Och därför står det klart att vad vi som kyrka är och vad vi kommer att bli, det är vi endast genom Kristus. Och därför bör vi alltid vandra med honom, som vi sjunger i den gamla psalmen:

*Låt oss alltid gå med Jesus,
Följa Hans exempel rena,
Fly från världen, som bedrar oss,
Och vår själ till synd vill locka.
Ständigt i hans fotspår gå,
Kroppen här, vår själ där ovan,
Av tro, hopp och kärlek fyllda,
Låt oss följa Faderns bud.
Stanna, trofaste Herre, hos mig;
Frälsare led, jag följer dig.*

(SIGISMUND VON BIRKEN, FRI ÖVERS.)

5. VÅR PLATS I VÄRLDEN

Eftersom vi har gjort detta bestämda ställningstagande för Skriften allena, nåden allena, tron allena och Kristus allena, har vi fått både vänner och ovänner runtom i världen. Paulus skriver till korintierna: "Men vi tackar Gud, som alltid för oss fram i Kristi segertåg och genom oss överallt sprider sin kunskaps väldoft. Ty vi är en Kristi rökelse inför Gud bland

*Vi kommer att vara tvungna att göra
stora uppoffringar för att fortsätta
att sprida evangeliet i Kenya.*

dem som blir frälsta och bland dem som blir förtappade, för de senare en doft av död till död, för de förra en doft av liv till liv. (...) Vi är inte som de flesta, som för egen vinning förfalskar Guds ord. Nej, i Kristus predikar vi med rent sinne inför Gud det ord som kommer från Gud” (2 Kor. 2:14, 16–17). Detta innebär att vi blivit till åtlöje för dem som inte längre står på Guds Ords grund. De anklagar oss för att vara fundamentalister eller mörkermän, för att vara besvärliga eller bråkiga. Vi är en stank av död för dem för vilka evangeliets ljuva doft har blivit passé. Men för dem som blir räddade, för dem som vet att de är i behov av frälsning har vårt budskap varit och kommer att vara den mycket söta och ljuvliga doften av Kristus.

Vi eftersträvar inte internationell berömmelse, men när vänner i Kristus kallat på oss, har vi varit redo att tjäna. Genom att hjälpa vänner i Sverige och Finland att få bibeltroende präster har vi tjänat evangeliet och dess fortsatta vittnesbörd i dessa länder. Och genom vårt bibliska och bekännelsestroga ställningstagande har vi varit till uppmuntran för de många kristna, som trakasseras av liberaler för att fortsatt hålla fast vid Kristus och hans nåd. Om vi kommer att fortsätta att ha en roll i Guds världsvida kyrka, kommer det att vara

just genom att vittna om den tro på Kristus som burit oss dessa senaste sextio år. För några kommer vi att fortsätta att vara en motbjudande stank, men för dem som älskar och behöver Jesus kommer vi att fortsätta bära det våldof-tande budskapet om hans kärlek till oss ... och vi kommer att göra det, inte som schackrare på jakt efter någon sorts sidoinkomst, utan med rent sinne som gudsmänniskor.

Och hur viktig vår roll i världen än må bli, kommer vår huvuduppgift att vara att fortsätta det hårda arbetet att predika lag och evangelium just här i Kenya. Vi har många utmaningar framför oss.

För det första kommer vi, precis som i Väst, att bli fortsatt trakasserade och utsatta för övertalning och föraktade av liberala riktningar både inifrån vår kyrka och utifrån. Vi kommer att vara tvungna att om och om igen besluta att bygga på Guds Ord ensamt och att för vår frälsning ta vår tillflykt till Kristus al-lena.

För det andra kommer vi att vara tvungna att göra stora uppoffringar för att fortsätta att sprida evangeliet i Kenya tills det når alla vinklar och vrår av vårt land. I norra Kenya, i storstadsområdena och längs kusten är det fortfarande många som inte tror på Jesus utan

tar sin tillflykt till islam, till traditionella eller afrikanskt grundade religioner. Att finna de personella och ekonomiska resurserna för att starta evangelisationsarbete ibland dessa människor kommer inte att bli lätt, men det är det enda sättet för att dessa människor, älskade av Gud, ska kunna finna sin frälsning i Kristus.

För det tredje kommer vi att behöva kreativt och uppfinningsrikt tänkande och planering för att möta de utmaningar som globalisering, urban fattigdom, HIV-AIDS, stamtänkande, brott mot de mänskliga rättigheterna och mycket annat orsakar. Några kan betrakta dessa ting som avvikelser från vår verkliga uppgift, att predika det rena evangeliet. Vi ser dem i stället som möjligheter att vara delaktiga i ett evangelisationsarbete lett av Jesus.

För det fjärde kommer vi, när Kristus kallar oss att göra lärjungar i alla länder, att ställas inför de utmaningar som det innebär att bli en

sändande kyrka, en kyrka som understödjer och sänder ut missionärer till världens ände.

Vi vet inte om de kommande sextio åren kommer att bli lättare eller svårare än de första sextio åren. Vad vi vet är att Guds Ord kommer att stå fast och att Kristus själv kommer att vara med oss som vår vägledare och kraft intill tidens slut. (Matt. 28:20)

För sextio år sedan gick solen upp över Sunekas marknad medan Martin Lundström predikade evangeliet. Evangeliets solljus utgår fortfarande från ELCK:s verksamhet. Låt oss hålla oss till evangeliet som ett ljus som lyser på en mörk plats (2 Petr. 1:19). Och när vi vandrar mot det ljuset, låt oss då följa Jesus, som leder allt sitt folk hem. Amen

Walter Obare Omwanza

Biskop, Evangelisk-lutherska kyrkan i Kenya (ELCK)

Publicerat med tillstånd av författaren
Det engelska originalet finns på adressen: <http://elck.org/content/view/31/1/>
Översättning från engelskan av Sara Olsson, Lund.
Bearb. av red.

¹ Legio Maria-religionen är en synkretistisk animistisk/kristen religion som uppstått hos Luo-folket, övers. anm.

² Eng. övers: "... faith comes from hearing the message, and the message is heard through the word of Christ."